

Impressie van de agroforestry-inspiratiemiddag d.d. 10-12-2019

Op 10 december vond de inspiratiemiddag met als thema 'agroforestry' plaats. Een middag vol inspiratie en informatie over slimme technologie en mechanisatie, de (on)mogelijkheden van noten- en fruitbomen in agroforestry systemen en de combinatie van akkerbouw, energieopwekking en lanenteelt.

Op deze bijeenkomst kwamen partijen met uiteenlopende kennis bij elkaar, partijen die zich op een of andere manier hard maken voor meer bomen in de landbouw. De middag werd afgetrapt door projectleider van het landelijk onderzoeksprogramma (PPS) agroforestry, Maureen Schoutsen, met een korte uitleg over het programma (zie www.wur.nl/agroforestry). Ze spoorde de deelnemers aan om vooral mee te discussiëren over de mogelijkheden voor agroforestry die in de middag gepresenteerd zouden worden. Fogelina Cuperus ging vervolgens met haar presentatie in op de ontwikkelingsvraagstukken van agroforestry, waarbij ze ook schetste dat de landbouw in een transitiefase zit. De huidige landbouw loopt tegen grenzen aan. Het is nodig om verandering in te zetten door te beginnen met het gezamenlijk nadenken over wat voor toekomst we eigenlijk willen voor de landbouw in Nederland. Fogelina ging ook kort in op de uitdagingen waar voorlopende agroforestry-ondernemers voor staan.

In het panelgesprek gaven Francois de Putter en Lizelore Vos (akkerbouwers die ieder op hun eigen bedrijf willen gaan starten met agroforestry) aan dat zij tegen veel dingen aanlopen: o.a. de keuze voor het soort bomen, ontbrekende kennis over bv de schimmelcultuur in de bodem, en teelttechnische vragen. Maar ook tegen te strenge regelgeving. Agroforestry moet een akkerbouwsysteem blijven in de registratie van RVO en een aparte gewascode krijgen (daarmee moet de angst van agrarisch ondernemers weggenomen worden dat zij niet meer zouden kunnen stoppen met het houtige gewas als dat na jaren in een bepaalde bedrijfssituatie noodzakelijk zou blijken). Steun vanuit de provincie en gemeenschappelijk draagvlak is belangrijk. Panellid Reina Groen (Provincie Flevoland) gaf aan dat er vanuit de provincie zeker interesse in agroforestry vanuit leefbaarheid. Zij willen graag mee helpen zoeken naar verdienmodellen die iets toevoegen aan maatschappelijke vraagstukken. Panellid Rob Eijk (Nationaal Groenfonds) merkt dat agrarisch ondernemers die willen starten met agroforestry geen financiering krijgen van banken. Het Nationaal Groenfonds kan helpen met maatwerk, met aparte rente- en aflossingsafspraken. Hij beaamde dat de aanloopfase het grootste probleem is. Het blijft een moeilijke transitie en zoektocht.

Na het panelgesprek gaven onderzoekers Rien van der Maas, Johan Booij, Andrew Dawson en Marcel van der Voort, evenals voorzitter van de NL Notenvereniging Ton Baltissen, in korte presentaties hun visie op agroforestry, zie [link](#).

Deze werden gevold door discussie met de zaal. Middagvoorzitter Wijnand Sukkel vatte de discussies van de middag als volgt samen: 'Uit de levendige discussie en de presentaties vandaag blijkt dat er zeker kansen liggen voor agroforestry. Kansen als verdienmodellen voor ondernemers en kansen in de bijdrage van agroforestry aan een meer duurzame landbouw. Ook in multifunctioneel landgebruik als de combinatie van energie productie met zonnepanelen en agroforestry liggen er mogelijkheden. Er is veel interesse van ondernemers om deze vorm van landbouw te stimuleren en van innovatieve ondernemers om hiermee aan de slag te gaan. Maar er zijn ook veel uitdagingen en vragen die beantwoord moeten worden. Regelgeving kan belemmerend zijn. De financiering voor investeringen en de aanloopperiode tot

een productief bomenbestand is soms een belemmering. Technieken voor de oogst van de vruchten/noten die nog niet altijd beschikbaar is. Er zijn verder veel vragen over hoe het systeem beheerd moet worden, over de ruimtelijke configuratie, zoals de afstand tussen de bomenrijen, en over de keuze van het houtige gewas. Geweldig dat een aantal pioniers hier hun nek durven uit te steken en ermee aan de slag gaan. De PPS Agroforestry zal hen hierin zoveel mogelijk proberen te ondersteunen. Maar ook de steun van financiers en overheden is hierbij hard nodig. De PPS Agroforestry richt zich vrij sterk op de technische en teeltkundige aspecten van agroforestry. Maar uit de discussie van vanmiddag werd duidelijk dat ook sociaal maatschappelijke aspecten een belangrijke rol spelen. De vraag die bijvoorbeeld werd opgeworpen is of arbeid niet veel te duur is en of we agroforestry ondernemers niet moeten gaan belonen voor ecosysteemdiensten. Kortom er liggen nog vele uitdagingen, en de vandaag aanwezigen kunnen elkaar helpen om die uitdagingen aan te gaan. Telers, kennisinstellingen, overheden zullen samen de schouders eronder zetten.'

Sfeerimpressie van de inspiratiemiddag agroforestry

Het landelijk onderzoeksprogramma (PPS) agroforestry (2019-2022) is een privaat-publieke samenwerking (PPS) tussen het ministerie van LNV en een consortium van akkerbouwers, SPIE Nederland, de Nederlandse Notenvereniging en Stichting Agroforestry Zuid-Nederland. De uitvoering ligt bij Wageningen University and Research.